

Landbrugets økonomiske situation

27. januar 2025

Denne notits orienterer om den økonomiske situation for landbruget, herunder risici og produktionsvilkår, indtjening, gæld, ejerstruktur og investeringer.

Baggrund

Antallet af heltidslandbrugsbedrifter er de seneste 10 år næsten halveret fra 11.200 bedrifter i 2014 til 6.300 bedrifter i 2023. Konsolideringen er stærkest inden for konventionel husdyrproduktion.

Udviklingen med større bedrifter og større koncentration af animalske produktionsanlæg i landbruget øger overordnet set behovet for kapital og medfører dermed også større gældsætning og større behov for egenkapital for den enkelte landmand. Den gennemsnitlige heltidsbedrift havde i 2023 aktiver i selveje for ca. 52 mio. kr. og den gennemsnitlige egenkapital udgjorde 17 mio. kr. Derudover havde heltidsbedriften en værdi af forpagtede aktiver på 17,5 mio. kr.

Siden år 2000 er alderen for en gennemsnitlig heltidslandbruger steget med ca. 6 år fra knap 48 år til 54 år i 2020, hvorimod gennemsnitsalderen i den samlede befolkning i samme periode er steget med knap 3 år. *Ekspertgruppen med fokus på landbrugets økonomi* vurderede i maj 2021, at dette blandt andet skyldes de store kapitalkrav, der knytter sig til erhvervelsen af egen bedrift, hvilket gør det vanskeligt at erhverve en hel landejendom. Samtidigt vurderede ekspertgruppen, at udviklingen kan være et tegn på, at ældre landbrugere, der ønsker at komme ud af erhvervet, har svært ved at komme ud til den ønskede pris.

Generelt kan det siges, at ældre landbrugere har en højere egenkapital end yngre landbrugere, og yngre landbrugere har derfor generelt en højere gældsprocent.

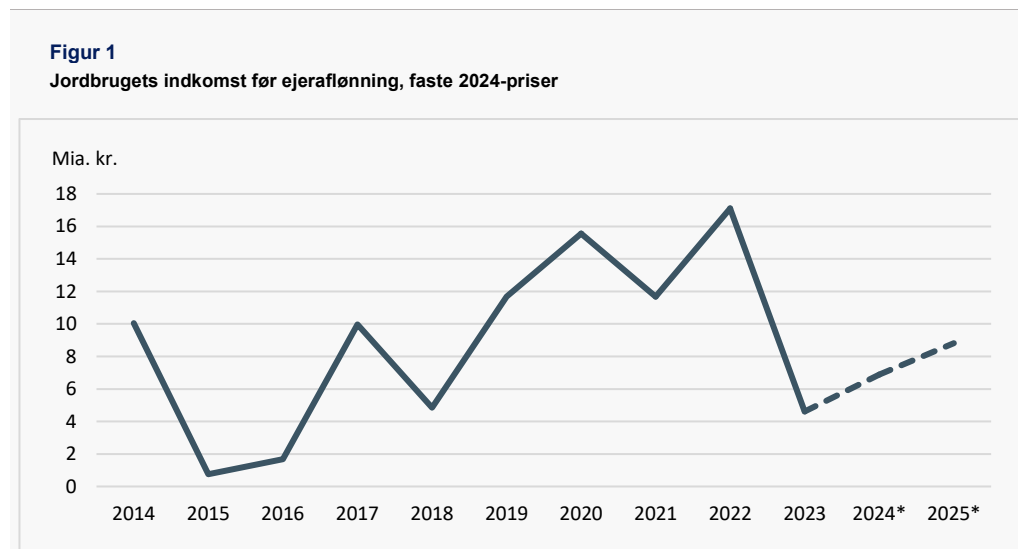
Landbrugets særlige risici og produktionsvilkår

Den danske landbrugssektor er i høj grad orienteret mod de internationale markeder. Priserne er derfor også overvejende givet af den globale udvikling. Derudover er landbruget et erhverv, der er påvirket af en række eksterne faktorer, som landbrugeren har vanskelig eller ingen mulighed for at kontrollere – ofte kaldet landbrugets rammevilkår. Disse faktorer omhandler både input- og outputsiden. Samtidig er der en naturlig forskydning mellem landbrugerens produktionsmæssige beslutning (fx såning) og resultatet af denne beslutning (høst).

Landbrugets indtjening

Landbruget er karakteriseret ved udsving i indtjeningen som følge af svingende afregningspriser. Det gælder både for erhvervet som helhed og for de enkelte driftsgrene. De store udsving skyldes eksterne faktorer som eksempelvis vejret, udbrud af husdyr sygdomme og geopolitiske forhold, der påvirker udbyttet og dermed også produktionsværdien for danske landbrugere gennem udbud- og efterspørgselseffekter. Som en følge heraf, har der været udsving i erhvervets samlede indkomst *jf. figur 1*. Derudover viser *figur 1*, at der i årene 2015, 2016, 2018

og 2013 har været et begrænset overskud. Medtages aflønning til brugerfamilien har der i disse år ikke været overskud. I perioden 2019-2022 har der dog været god indtjening og pæne overskud i landbruget som helhed inkl. aflønning til brugerfamilien.

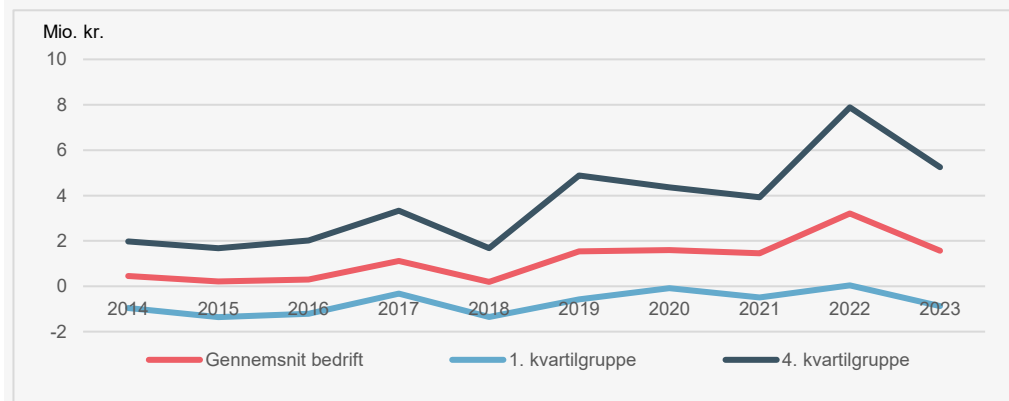

Anm.: * angiver prognose. Med jordbrug menes landbrug og gartneri.

Kilde: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri på baggrund af Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, 'Landbrugets Økonomi', flere årgange samt Danmarks Statistik (PRIS112).

Figur 1 afspejler jordbruget som helhed. Det bemærkes, at der er store forskelle mellem driftsgrene, og disse forskelle afhænger blandt andet af de nærmere afregningspriser. Typisk kan der være modsatrettede konjunkturer for planteproducenter og husdyrproducenter. Et eksempel er, hvis planteproducenterne får øget indtjening som følge af stigende kornpriser, så betyder det omvendt stigende omkostninger for husdyrproducenter, der køber foderkorn.

Et vigtigt forhold er også, at der på tværs af alle driftsgrene er stor forskel på økonomien på de enkelte bedrifter. Dette kan illustreres som forskellen mellem den fjerdedel af bedrifterne med højest indtjening og den fjerdedel med lavest indtjening. Som det ses i *figur 2*, har den fjerdedel med lavest indtjening i gennemsnit ikke opnået et positivt resultat før ejeraflønning i de seneste 10 år. Det bemærkes, at der i *figur 2* ikke er taget højde for strukturudviklingen, der alt andet lige medfører en større nominal forskel i indtjening mellem de forskellige kvartilgrupper.

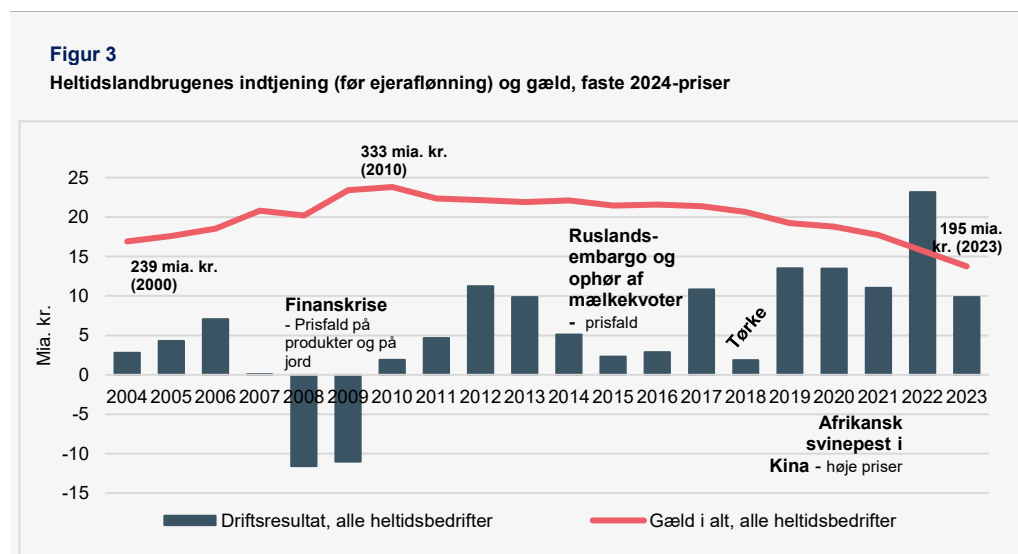
Figur 2**Driftsresultat før ejer aflønning pr. heltidslandbrug (alle), faste 2024-priser**

Kilde: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri på baggrund af Danmarks Statistik (JORD2 og PRIS112).

Ekspertgruppen med fokus på landbrugets økonomi, der afleverede sine anbefalinger i maj 2021, vurderede, at der i høj grad er tale om de samme bedrifter år efter år, der har udfordring med at skabe positiv indtjening. Ekspertgruppen noterede sig, at långivere i nogle tilfælde kan være bedre stillet ved at lade bedriften fortsætte frem for at realisere tabene ved en konkurs, og det er derfor ikke sikkert, at en bedrift går konkurs eller skifter ejer, hvis der er negative driftsresultater over en årrække.

Landbrugets gæld

Bankernes og realkreditinstitutternes samlede udlån og garantier før nedskrivninger til landbruget var ifølge Finanstilsynet ca. 324 mia. kr. fordelt på 80 mia. kr. fra pengeinstitutter og 244 mia. kr. fra realkreditinstitutter ultimo 2023. Heraf udgjorde heltidsbedrifternes gæld ca. 195 mia. kr. ultimo 2023. Landbrugets gæld steg særligt i årene op til finanskrisen som følge af et højt investeringsniveau og stigende jordpriser *jf. figur 3*. Siden da er gælden faldet langsomt (i reale priser) med et accelererende niveau de seneste år.

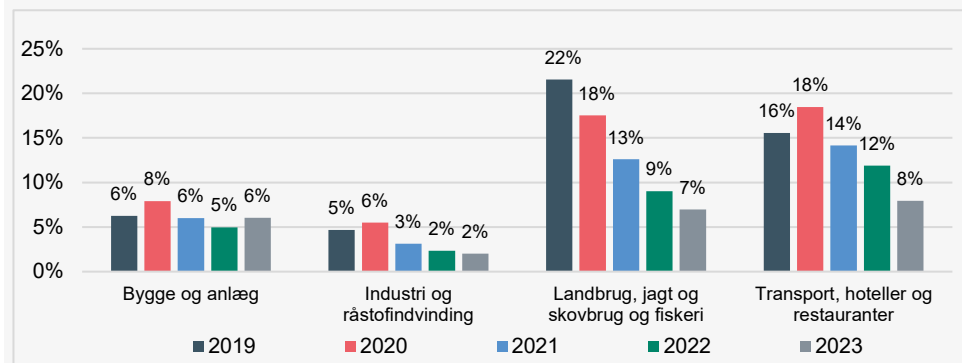

Kilde: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri på baggrund af Danmarks Statistik (REGNLA2, JORD2 og PRIS112).

Landbrugets relativt store kapitalapparat i form af jord, maskiner og staldanlæg medfører, at renteniveauet har en stor betydning for landmandens indtjening og mulighed for investeringer. Landbrugets gæld er fortsat i høj grad variabelt forrentet, og højere renter betyder derfor også højere renteudgifter. Ifølge Finanstilsynet er ca. 85 pct. af landbrugets realkreditgæld variabelt forrentet. Hertil er ca. 60 pct. af alle realkreditlån til landbruget uden afdrag.

Den generelle positive udvikling i landbrugets indtjening de seneste år er også afspejlet i faldet i antallet af misligholdte lån for erhvervet, såkaldte non-performing-lån (NPL). NPL er en international standard, som inkluderer misligholdte og kreditforringede lån. Figur 4 viser andelen af NPL af udlån i alt fordelt på forskellige erhverv. Hvor landbruget for nogle år siden havde en markant større andel af NPL sammenlignet med andre brancher, er andelen af NPL i dag i højere grad på niveau med andre brancher.

Figur 4
Misligholdte lån i pengeinstitutter

Kilde: Finanstilsynet

Landbrugets ejerformer og ejerstruktur

Selveje har historisk været den dominerende ejerform i dansk landbrug. Selvejet er fortsat dominerende, men der har i de senere år været en tendens mod flere selskaber. Ifølge Danmarks Statistik¹ var 83 pct. af bedrifterne personligt ejet i 2023, mens ca. 8 pct. var IS-selskaber og ca. 8 pct. var ejet af selskaber som ApS, A/S og lignende. En mindre del er ejet af foreninger og lignende.

Selvom selskaber fortsat ejer en mindre del af den samlede landbrugsjord, har der i de seneste 25 år været en udvikling mod flere selskaber. *Ekspertgruppen med fokus på landbrugets økonomi* peger bl.a. på, at konstruktionen i selskaber kan have flere fordele og kan formentlig ses i sammenhæng med strukturudviklingen, hvor bedrifterne løbende bliver større, hvilket også sætter andre krav til indskud af (egen)kapital. Her kan selskabsdannelsen være fordelagtig sammenlignet med enkeltmandsejet ud fra flere aspekter. Dels kan risikoen i form af finansiel eksponering reduceres ved en selskabsdannelse frem for et enkeltmandseje, hvor ejeren hæfter personligt, og dels kan det være lettere ved selskabsdannelse at tiltrække ekstern kapital og dermed give bedre mulighed for nye investeringer og/eller glidende ejerskifte.

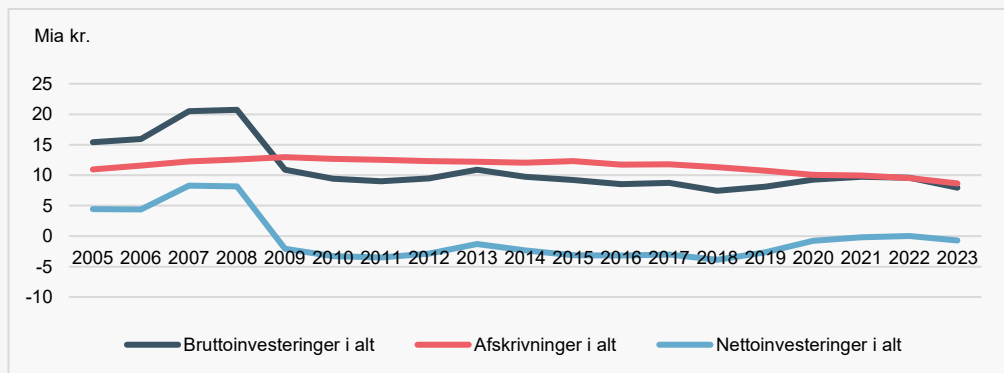
Landbrugets investeringer

Som følge af strukturudviklingen er dansk landbrug karakteriseret ved et stort kapitalapparat med store investeringer i jord, bygninger og inventar/maskiner. Løbende investeringer i udvikling og vedligeholdelse af produktionsapparatet er en vigtig forudsætning for fastholdelse af produktivitet og konkurrenceevne. På trods af dette har der siden finanskrisen generelt set været negative nettoinvesteringer, jf. figur 5.

¹ BDF14. Omfatter både heltids- og deltidsbedrifter.

Figur 5

Jordbrugets samlede brutto og nettoinvesteringer, faste 2024-priser

Kilde: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri på baggrund af Danmarks Statistik (JB2 og PRIS112).